Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 6 października 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Karta praw podstawowych Unii Europejskiej — Artykuły 39 i 49 — Parlament Europejski — Wybory — Prawo głosowania — Obywatelstwo Unii Europejskiej — Działanie wstecz łagodniejszej ustawy karnej — Ustawodawstwo krajowe przewidujące pozbawienie prawa wyborczego w wypadku skazania w trybie karnym orzeczonego w ostatniej instancji przed dniem 1 marca 1994 r.

W sprawie C-650/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal d'instance de Bordeaux (Francja) postanowieniem z dnia 7 listopada 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 9 grudnia 2013 r., w postępowaniu:

Thierry Delvigne

przeciwko

Commune de Lesparre-Médoc,

Préfet de la Gironde,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, K. Lenaerts, wiceprezes, A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, C. Vajda, S. Rodin i K. Jürimäe (sprawozdawca), prezesi izb, A. Rosas, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, i F. Biltgen sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: L. Carrasco Marco, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 20 stycznia 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu T. Delvigne'a, przez J. Foucheta, adwokata,

— w imieniu commune de Lesparre-Médoc, przez M.C. Baltazar oraz A. Pagnoux, adwokatów,

— w imieniu rządu francuskiego, przez G. de Bergues'a, D. Colasa oraz F.X. Bréchota, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: francuski.

— w imieniu rządu niemieckiego, przez T. Henzego oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu hiszpańskiego, przez Banciellę Rodrígueza-Miñóna, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa, przez M. Holta, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez J. Coppela, QC,

— w imieniu Parlamentu Europejskiego, przez D. Moore oraz P. Schonarda, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej, przez P. Van Nuffela oraz H. Krämera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 4 czerwca 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 39 i 49 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy T. Delvigne'm a commune de Lesparre-Médoc (Francja) i préfet de la Gironde w przedmiocie wykreślenia T. Delvigne'a z listy wyborców tej gminy.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 1 Aktu dotyczącego wyborów członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich, dołączonego do decyzji Rady 76/787/EWWiS, EWG, Euratom z dnia 20 września 1976 r. (Dz.U. L 278, s. 1), zmienionego decyzją Rady 2002/772/WE, Euratom z dnia 25 czerwca 2002 r. i 23 września 2002 r. (Dz.U. L 283, s. 1, zwanego dalej „aktem z 1976 r.") stanowi:

„1. W każdym państwie członkowskim członkowie Parlamentu Europejskiego są wybierani na zasadzie proporcjonalnej z zastosowaniem systemu list lub pojedynczego głosu podlegającego przeniesieniu.

[…]

3. Wybór dokonywany jest w bezpośrednich wyborach powszechnych, wolnych i tajnych".

4 Artykuł 8 aktu z 1976 r. stanowi:

„Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego Aktu, procedura wyborcza w każdym państwie członkowskim podlega przepisom krajowym.

Te przepisy krajowe, które mogą ewentualnie uwzględniać szczególne warunki w państwach członkowskich, nie naruszają zasadniczo proporcjonalnego charakteru systemu wyborczego".

Prawo francuskie

5 Artykuł 28 akapit pierwszy kodeksu karnego wprowadzonego ustawą z dnia 12 lutego 1810 r. w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych zaistniałych w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym (zwanego dalej „dawnym kodeksem karnym") przewidywał:

„Skazanie w postępowaniu karnym wiąże się z utratą obywatelskich praw honorowych".

6 Zgodnie z art. 34 dawnego kodeksu karnego:

„Utrata obywatelskich praw honorowych polega na:

[…]

2° Pozbawieniu prawa głosowania, wyboru, kandydowania i ogólnie wszystkich praw obywatelskich i politycznych. […]

[…]"

7 Dawny kodeks karny został uchylony ze skutkiem od dnia 1 marca 1994 r. przez loi n° 92–1336 du 16 décembre 1992, relative à l'entrée en vigueur du nouveau code pénal et à la modification de certaines dispositions de droit pénal et de procédure pénale rendue nécessaire par cette entrée en vigueur (ustawę nr 92–1336 z dnia 16 grudnia 1992 r. dotyczącą wejścia w życie nowego kodeksu karnego i zmiany niektórych przepisów prawa karnego i postępowania karnego koniecznej z powodu tego wejścia w życie; JORF z dnia 23 grudnia 1992 r., s. 17568). Artykuł 131–26 nowego kodeksu karnego przewiduje, że sąd może orzec pozbawienie wszystkich lub części praw publicznych na okres nieprzekraczający dziesięciu lat w wypadku skazania za zbrodnię i pięciu lat w wypadku skazania za występek.

8 Ustawa nr 92–1336 z dnia 16 grudnia 1992 r. zmieniona art. 13 loi n° 94–89, du 1er février 1994, instituant une peine incompressible et relative au nouveau code pénal et à certaines dispositions de procédure pénale (ustawy nr 94–89 z dnia 1 lutego 1994 r. ustanawiającej obowiązkową karę oraz dotyczącą nowego kodeksu karnego i niektórych przepisów postępowania karnego; JORF z dnia 2 lutego 1994 r., s. 1803) stanowi w art. 370:

„Bez uszczerbku dla postanowień art. 702–1 kodeksu postępowania karnego pozbawienie praw publicznych, obywatelskich i rodzinnych lub zakaz bycia sędzią przysięgłym wynikający z mocy prawa ze skazania w trybie karnym orzeczonego w ostatniej instancji przed wejściem w życie wspomnianej ustawy zostaną utrzymane".

9 Artykuł 702–1 akapit pierwszy kodeksu postępowania karnego, zmieniony loi no 2009–1436 du 24 novembre 2009 pénitentiaire (ustawą nr 2009 1436 z dnia 24 listopada 2009 r. o więziennictwie; JORF z dnia 25 listopada 2000 r., s. 20192), stanowi:

„Każda osoba podlegająca pozbawieniu prawa, zakazowi korzystania z niego, ubezwłasnowolnieniu lub jakiemukolwiek środkowi publikacji wynikającemu z mocy prawa ze skazania w trybie karnym lub orzeczonemu wyrokiem skazującym tytułem kary dodatkowej może wnieść do sądu, który wydał wyrok lub w wypadku wielu wyroków skazujących, do sądu, który orzekał jako ostatni, o całkowite lub częściowe zniesienie go, w tym w odniesieniu do czasu trwania tego pozbawienia, zakazu lub ubezwłasnowolnienia. Jeżeli wyrok skazujący został wydany przez sąd przysięgłych, sądem właściwym do orzekania w przedmiocie wniosku jest izba śledcza, w której okręgu sąd przysięgłych ma swoją siedzibę".

10 Loi nº 77–729, du 7 juillet 1977, relative à l'élection des représentants au Parlement européen (ustawa nr 77–729 z dnia 7 lipca 1977 r. dotycząca wyborów przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego; JORF z dnia 8 lipca 1977 r., s. 3579) ze zmianami, reguluje procedurę wyborczą znajdującą zastosowanie w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Artykuł 2 akapit pierwszy akapit tej ustawy stanowi:

„Wybory przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego, o których mowa w akcie dołączonym do decyzji Rady Wspólnot Europejskich z dnia 20 września 1976 r. mająca zastosowanie na podstawie ustawy nr 77–680 z dnia 30 czerwca 1977 r., regulowane są księgą I tytuł I ordynacji wyborczej i przepisami następujących rozdziałów. […]"

11 Księga I tytuł I rozdział 1 ordynacji wyborczej grupuje przepisy ustanawiające przesłanki, jakie należy spełnić, by być wyborcą. Zawarty w tym rodziale art. L 2 stanowi, że „[w]yborcami są obywatele francuscy, którzy ukończyli 18 lat, korzystają z praw publicznych i politycznych i nie są objęci żadnym z przewidzianych przez ustawę przypadków ubezwłasnowolnienia".

12 Artykuł L 5 ordynacji wyborczej w jej pierwotnym brzmieniu stanowił:

„Nie powinny zostać wpisane na listę wyborczą:

1° osoby, które zostały skazane za zbrodnie;

[…]"

13 Zgodnie z art. L 6 tej ordynacji w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym:

„Osoby, które zostały pozbawione orzeczeniem sądu prawa głosowania i wyboru, zgodnie z obowiązującymi przepisami nie powinny zostać wpisane na listę wyborczą w okresie ustalonym w wyroku".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

14 Thierry Delvigne został skazany za zbrodnię na karę dwunastu lat pozbawienia wolności orzeczoną w ostatniej instancji w dniu 30 marca 1988 r.

15 Z uwag przedstawionych Trybunałowi wynika, że na podstawie art. 28 i 34 dawnego kodeksu karnego, ten wyrok skazujący obejmował z mocy prawa utratę obywatelskich praw honorowych przez T. Delvigne'a polegającą w szczególności na pozbawieniu go prawa głosowania, wyboru i kandydowania.

16 Ustawą z dnia 16 grudnia 1992 r. zniesiono w nowym kodeksie karnym, który wszedł w życie w dniu 1 marca 1994 r. karę dodatkową utraty obywatelskich praw honorowych wynikającą z mocy prawa ze skazania w postępowaniu karnym. Nowy kodeks karny stanowi obecnie, że pozbawienie wszystkich lub części praw publicznych powinno być orzeczone przez sąd na okres nieprzekraczający dziesięciu lat w wypadku skazania za zbrodnię.

17 Jednakże zgodnie z art. 370 ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r., ze zmianami, pozbawienie praw publicznych, któremu podlegał T. Delvigne, zostało utrzymane po dniu 1 marca 1994 r., ponieważ wynikało ono ze skazania w trybie karnym, które uprawomocniło się przed wejściem w życie nowego kodeksu karnego.

18 W 2012 r w stosunku do T. Delvigne'a została wydana na podstawie art. L 6 ordynacji wyborczej decyzja właściwej komisji administracyjnej nakazująca jego wykreślenie z listy wyborców gminy Lesparre-Médoc, w której zamieszkuje. Wniósł on do sądu odsyłającego skargę zmierzającą do podważenia tego wykreślenia.

19 T. Delvigne zwrócił się do sądu krajowego o skierowanie do Trybunału wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w celu dokonania przezeń wykładni prawa Unii i powołał się na nierówne traktowanie wynikające ze stosowania ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r., zmienionej. W szczególności utrzymuje on, że art. 370 tej ustawy stawia „problem zgodności z traktatami", ponieważ narusza w szczególności szereg postanowień karty.

20 W tych okolicznościach tribunal de grande instance de Bordeaux postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 49 karty […] należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on sytuacji, w której artykuł ustawy krajowej utrzymuje zakaz, który jest ponadto nieokreślony i nieproporcjonalny, skorzystania z łagodniejszej kary przez osoby skazane przed wejściem w życie łagodniejszych przepisów ustawy karnej nr 94–89 z dnia 1 lutego 1994 r.?

2) Czy art. 39 karty […] znajdujący zastosowanie w wyborach do Parlamentu Europejskiego należy interpretować w ten sposób, że wyklucza on, aby państwa członkowskie Unii Europejskiej wprowadziły ogólny, nieokreślony i automatyczny zakaz korzystania z praw obywatelskich i politycznych, aby nie doprowadzić do nierównego traktowania między obywatelami państw członkowskich?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

21 Przedmiotem sporu głównego jest zgodność z prawem wykreślenia T. Delvigne'a z listy wyborców orzeczona na podstawie art. L 6 ordynacji wyborczej w następstwie pozbawienia prawa głosowania związanego z mocy prawa z sankcją karną, na którą został skazany w 1988 r.

22 W tym względzie należy zaznaczyć, że jak wyjaśnił rząd francuski w swych pisemnych i ustnych uwagach przedstawionych Trybunałowi, system karny kary dodatkowej został zniesiony na mocy reformy kodeksu karnego w 1994 r. Ta zmiana ustawy karnej nie miała zaś wpływu na sytuację, w jakiej znajdował się T. Delvigne w odniesieniu do jego prawo głosowania, ponieważ T. Delvigne nadal jest objęty zakazem głosowania na podstawie art. L 2 i L 6 ordynacji wyborczej w związku z art. 370 ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r., ze zmianami.

23 W tym kontekście w swoich pytaniach, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza do uzyskania wykładni art. 39 i art. 49 ust. 1 zdanie ostatnie karty w celu dokonania oceny zgodności z tymi postanowieniami pozbawienia prawa głosowania, któremu podlega T. Delvigne na podstawie art. L 2 i L 6 ordynacji wyborczej w związku z art. 370 ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r., zmienionej, skutkującym wykreśleniem go z listy wyborców.

W przedmiocie właściwości Trybunału

24 Rządy francuski, hiszpański i Zjednoczonego Królestwa podnoszą brak właściwości Trybunału do udzielenia odpowiedzi na pytanie prejudycjalne, ponieważ, według tych rządów, przepisy krajowe będące przedmiotem postępowania głównego nie są objęte zakresem stosowania prawa Unii. Twierdzą

one w szczególności, że sąd krajowy nie powołuje się na żaden przepis prawa Unii umożliwiający ustalenie powiązania pomiędzy tymi przepisami a prawem Unii i że zatem wspomniane przepisy nie stanowią stosowania prawa Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty.

25 Należy przypomnieć, że zakres stosowania karty w odniesieniu do działań państw członkowskich został określony w jej art. 51 ust. 1, zgodnie z którym postanowienia karty mają zastosowanie do państw członkowskich tylko w sytuacji, gdy stosują one prawo Unii (wyrok Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 17).

26 Artykuł 51 ust. 1 karty potwierdza utrwalone orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym prawa podstawowe chronione w porządku prawnym Unii znajdują zastosowanie we wszystkich sytuacjach podlegających prawu Unii, ale nie poza takimi sytuacjami (zob. wyroki: Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 19; Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, pkt 29).

27 Jeżeli zatem stan prawny nie jest objęty zakresem stosowania prawa Unii, Trybunał nie jest właściwy do jego oceny, a przytaczane ewentualnie postanowienia karty nie mogą stanowić samodzielnej podstawy do nadania mu takiej właściwości (zob. wyroki: Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 22; a także wyrok Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

28 Należy zatem ustalić, czy objęta jest zakresem stosowania prawa Unii sytuacja, w jakiej znajduje się obywatel Unii, którego, tak jak T. Delvigne, dotyczy wydana przez organy władzy państwa członkowskiego decyzja o wykreśleniu z listy wyborców, wiążąca się z utratą jego prawa głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

29 W tym względzie art. 8 aktu z 1976 r. stanowi, że z zastrzeżeniem postanowień, jakie zawiera ten akt, procedura wyborcza w każdym państwie członkowskim podlega przepisom krajowym.

30 W niniejszym wypadku T. Delvigne został wykreślony z list wyborców, ponieważ z powodu skazania go w 1988 r. za zbrodnię, wymieniony jest wśród osób, które na podstawie na podstawie przepisów ordynacji wyborczej w związku z art. 370 ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r., zmienionej, nie spełniają przesłanek bycia wyborcą na szczeblu krajowym. Tymczasem, jak Parlament zaznaczył w uwagach, art. 2 loi du 7 juillet 1977, relative à l'élection des représentants au Parlement européen (ustawy z dnia 7 lipca 1977 r. dotyczącej wyborów przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego), przewidzianych aktem z 1976 r., wyraźnie odsyła do tych przesłanek szczególnie w odniesieniu do prawa głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

31 Wprawdzie w odniesieniu do osób, którym przysługuje prawo głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, Trybunał orzekł w wyrokach: Hiszpania/Zjednoczone Królestwo (C-145/04, EU:C:2006:543, pkt 70, 78), a także Eman i Sevinger (C-300/04, EU:C:2006:545, pkt 43, 45), że art. 1 ust. 3 i art. 8 aktu z 1976 r. nie wskazują w sposób wyraźny i szczegółowy osób, którym przysługuje to prawo i że zatem na obecnym etapie rozwoju prawa Unii określenie osób, którym przysługuje wspomniane prawo, należy – z poszanowaniem prawa Unii – do kompetencji każdego państwa członkowskiego.

32 Niemniej jednak, jak wskazały rząd niemiecki, Parlament i Komisja Europejska w swych uwagach, na państwach członkowskich spoczywa przy wykonywaniu tej kompetencji określony w art. 1 ust. 3 aktu z 1976 r. w związku z art. 14 ust. 3 TUE, obowiązek zapewnienia, by wybory członków Parlamentu Europejskiego odbywały się w powszechnych wyborach bezpośrednich, w głosowaniu wolnym i tajnym.

33 Wobec powyższego państwo członkowskie, które, w ramach realizacji obowiązku ciążącego na nim na podstawie art. 14 ust. 3 TUE i art. 1 ust. 3 aktu z 1976 r., przewiduje w przepisach krajowych wykluczenie liczby osób, którym przysługuje prawo głosowania w wyborach do Parlamentu

Europejskiego, obywateli Unii, którzy podobnie jak T. Delvigne zostali skazani w trybie karnym wyrokiem, który stał się prawomocny przed dniem 1 marca 1994 r., powinno być uznane za stosujące prawo Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty.

34 Trybunał jest zatem właściwy do udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytanie prejudycjalne.

W przedmiocie dopuszczalności

35 Rząd francuski podnosi niedopuszczalność skierowanych pytań z jednej strony, z tego powodu, że odpowiedzi Trybunału nie są konieczne sądowi odsyłającemu dla potrzeb rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, a z drugiej strony sąd ten nie określił wystarczająco ram faktycznych i prawnych, w jakie wpisują się owe pytania.

36 W tym zakresie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w ramach współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi ustanowionej w art. 267 TFUE jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za przyszły wyrok, należy, przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy, zarówno ocena, czy dla wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena znaczenia pytań, które zadaje Trybunałowi. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia (zob. w szczególności wyroki: Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo, a także Gauweiler i in., C-62/14, EU:C:2015:400, pkt 24).

37 Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w trybie prejudycjalnym, o które wnioskował sąd krajowy, jest zatem możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, lub gdy problem jest natury hipotetycznej, bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego albo prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na przedstawione mu pytania (zob wyroki: Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo, a także a także Gauweiler i in., C-62/14, EU:C:2015:400, pkt 25).

38 W niniejszej sprawie można jasno wywnioskować z informacji w zakresie stanu faktycznego i prawnego, którymi dysponuje Trybunał i które zostały także przedstawione w pkt 22–24 niniejszego wyroku, że sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniami w przedmiocie wykładni art. 39 i 49 karty w celu dokonania oceny zgodności z postanowieniami karty prawa krajowego, na podstawie którego T. Delvigne został wykreślony z list wyborców.

39 W tych okolicznościach pytania prejudycjalne mają bezpośredni związek z przedmiotem sporu w postepowaniu głównym i są w związku z tym dopuszczalne.

Co do istoty

40 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 52 ust. 2 karty stanowi, iż uznane w niej prawa, które są przedmiotem postanowień traktatów, są wykonywane na warunkach i w granicach w nich określonych.

41 W tym względzie należy stwierdzić, że zgodnie z wyjaśnieniami dotyczącymi karty, które zgodnie z art. 6 ust. 1 akapit trzeci TUE i art. 52 ust. 7 karty, powinny być uwzględniane w celu jej wykładni, art. 39 ust. 1 karty odpowiada prawu zagwarantowanemu w art. 20 ust. 2 lit. b) TFUE. Ustęp 2 tego artykułu odpowiada z kolei art. 14 ust. 3 TUE. W wyjaśnieniach tych sprecyzowano ponadto, że art. 39 ust. 2 przejmuje podstawowe zasady systemu wyborczego stosowane w państwach demokratycznych.

42 Co się tyczy art. 20 ust. 2 lit. b) TFUE, Trybunał orzekł już, iż postanowienie to ogranicza się do zastosowania zasady niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową przy korzystaniu z prawa głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, stanowiąc, że każdy obywatel Unii mający miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie jest obywatelem, ma prawo głosowania w tych wyborach w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach jak obywatele tego państwa (zob. podobnie wyrok Hiszpania/Zjednoczone Królestwo, C-145/04, EU:C:2006:543, pkt 66).

43 Artykuł 39 ust. 1 karty nie ma w związku z tym zastosowania do sytuacji będącej przedmiotem postępowania głównego, jako że dotyczy ona, jak wynika z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, prawa głosowania obywatela Unii w państwie członkowskim, którego jest on obywatelem.

44 W odniesieniu do art. 39 ust. 2 karty stanowi on, jak wynika to z rozważań zawartych w pkt 41 niniejszego wyroku, wyraz w karcie prawa głosowania obywateli Unii w wyborach do Parlamentu Europejskiego na podstawie art. 14 ust. 3 TUE i art. 1 ust. 3 aktu z 1976 r.

45 Tymczasem jest oczywiste, że pozbawienie prawa głosowania, któremu T. Delvigne podlegał na podstawie przepisów prawa krajowego będącego przedmiotem postępowania głównego, stanowi ograniczenie przy korzystaniu z prawa zagwarantowanego w art. 39 ust. 2 karty.

46 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 52 ust. 1 karty dopuszcza wprowadzenie ograniczeń w wykonywaniu praw takich jak prawa ustanowione w art. 39 ust. 2 karty, o ile przewidziane są one ustawą, szanują istotę tych praw i wolności i z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób (zob. podobnie wyroki: Volker und Markus Schecke i Eifert, C-92/09 i C-93/09, EU:C:2010:662, pkt 50, a także wyrok Minister for Justice and Equality, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 55).

47 Ponieważ w postępowaniu głównym rozpatrywane pozbawienie prawa głosowania wynika z zastosowania przepisów ordynacji wyborczej w związku z przepisami kodeksu karnego, należy stwierdzić, że jest ono przewidziane ustawą.

48 Ponadto ograniczenie to szanuje istotę prawa głosowania, o którym mowa w art. 39 ust. 2 karty. Wspomniane ograniczenie nie podważa bowiem tego prawa jako takiego, gdyż skutkuje ono wykluczeniem niektórych osób z grupy osób, którym przysługuje prawo głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, na szczególnych warunkach i z powodu ich zachowania, pod warunkiem, że wspomniane warunki są spełnione.

49 Wreszcie ograniczenie takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym jest proporcjonalne, ponieważ uwzględnia ono charakter i wagę popełnionego przestępstwa oraz okres trwania kary.

50 Jak zauważa bowiem rząd francuski w uwagach przedłożonych Trybunałowi, pozbawienie prawa głosowania, którym został objęty T. Delvigne w wyniku skazania go na karę dwunastu lat pozbawienia wolności za zbrodnię, miało zastosowanie tylko osób skazanych z powodu popełnienia czynu zabronionego zagrożonego karą pozbawienia wolności od co najmniej pięciu lat do dożywotniego pozbawienia wolności.

51 Ponadto rząd francuski podniósł, że prawo krajowe w szczególności art. 702–1 kodeksu postępowania karnego, ze zmianami, umożliwia osobie znajdującej się w sytuacji, w jakiej znajduje się T. Delvigne wniesienie o zwolnienie z dodatkowej kary utraty obywatelskich praw honorowych prowadzącej do pozbawienia prawa głosowania i o uzyskanie tego zwolnienia.

52 Z powyższego wynika, że art. 39 ust. 2 karty nie stoi na przeszkodzie temu, by przepisy krajowe państwa członkowskiego takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, wykluczały z mocy prawa spośród osób, którym przysługuje prawo głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, osoby, które, podobnie jak skarżący w postępowaniu głównym, zostały skazane w postępowaniu karnym za zbrodnię wyrokiem, który stał się prawomocny przed dniem 1 marca 1994 r.

53 Jeśli chodzi o zasadę działania wstecz łagodniejszej ustawy karnej wymienioną w art. 49 ust. 1 karty, zgodnie z tą zasadą, jeśli ustawa, która weszła w życie po popełnieniu czynu zabronionego pod groźbą kary, przewiduje karę łagodniejszą, ta właśnie kara ma zastosowanie.

54 W niniejszej sprawie, jak zauważono w pkt 16 i 22 niniejszego wyroku, z racji reformy dawnego kodeksu karnego w 1994 r. pozbawienie prawa głosowania, jako kara dodatkowa wynikająca z mocy prawa ze skazania w postępowaniu karnym, zostało zniesione w celu zastąpienia go środkiem karnym, który sąd powinien orzec na podstawie art. 131–26 nowego kodeksu karnego, na okres nieprzekraczający dziesięciu lat w wypadku skazania za zbrodnię i pięciu lat w wypadku skazania za występek.

55 Zmiana ta nie wpłynęła jednak na sytuację, w jakiej znajdował się T. Delvigne, ponieważ z powodu skazania w postępowaniu karnym za zbrodnię wyrokiem wydanym w stosunku do niego przed dniem 1 marca 1994 r., nadal jest objęty z mocy prawa zakazem głosowania na czas nieokreślony na podstawie art. L 2 i L 6 ordynacji wyborczej w związku z art. 370 ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r., ze zmianami. Rząd francuski wyjaśnił na rozprawie, że utrzymanie skuteczności wyroków, które uprawomocniły się przed dniem 1 marca 1994 r. było uzasadnione faktem, że krajowy prawodawca zamierzał zapobiec temu, by pozbawienie prawa głosowania wynikające ze skazania w trybie karnym nie zniknęło automatycznie i natychmiastowo z wejściem w życie nowego kodeksu karnego, podczas gdy kodeks ten utrzymuje pozbawienie prawa głosowania w formie kary dodatkowej.

56 W tym względzie wystarczy zaś stwierdzić, że zasada działania wstecz łagodniejszej ustawy karnej, zawarta w art. 49 ust. 1 karty nie może stać na przeszkodzie przepisom krajowym, takim jak będące przedmiotem postępowania głównego, ponieważ, jak wynika z brzmienia art. 370 ustawy z dnia 16 grudnia 1992 r., ze zmianami, przepisy te ograniczają się do utrzymania pozbawienia prawa głosowania wynikającego ze skazania w trybie karnym jedynie w odniesieniu do skazania prawomocnym wyrokiem, wydanym w ostatniej instancji w okresie obowiązywania dawnego kodeksu karnego.

57 W każdym wypadku, jak przypomniano w pkt 51 niniejszego wyroku, owe przepisy wyraźnie umożliwiają osobom objętym wspomnianym zakazem wniesienie o zwolnienie z niego i o uzyskanie tego zwolnienia. Jak wynika z brzmienia art. 702–1 kodeksu postępowania karnego, ze zmianami, możliwość tę ma każda osoba podlegająca pozbawieniu prawa głosowania wynikającemu z mocy prawa bądź ze skazania w trybie karnym na podstawie dawnego kodeksu karnego, czy też orzeczonemu przez sąd wyrokiem skazującym tytułem kary dodatkowej na podstawie przepisów nowego kodeksu karnego. W tym kontekście wniesienie sprawy do sądu krajowego właściwego na podstawie tego przepisu przez osobę znajdującą się w sytuacji, w jakiej znajduje się T. Delvigne, która zmierza do uzyskania zwolnienia z zakazu wynikającego z mocy prawa ze skazania w trybie w trybie karnym, na podstawie przepisów dawnego kodeksu karnego, otwiera drogę do dokonania ponownej oceny jego indywidualnej sytuacji, w tym w odniesieniu do czasu trwania owego zakazu.

58 W świetle całości powyższych rozważań na zadane pytania należy odpowiedzieć, że art. 39 ust. 2 i art. 49 ust. 1 zdanie ostatnie karty należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by przepisy krajowe państwa członkowskiego takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, wykluczały z mocy prawa spośród osób, którym przysługuje prawo głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, osoby, które, podobnie jak T. Delvigne, zostały skazane w trybie karnym za zbrodnię wyrokiem, który stał się prawomocny przed dniem 1 marca 1994 r.

W przedmiocie kosztów

59 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 39 ust. 2 i art. 49 ust. 1 zdanie ostatnie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by przepisy krajowe państwa członkowskiego takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, wykluczały z mocy prawa spośród osób, którym przysługuje prawo głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, osoby, które, podobnie jak skarżący w postępowaniu głównym, zostały skazane w trybie karnym za zbrodnię wyrokiem, który stał się prawomocny przed dniem 1 marca 1994 r.

Podpisy